

Digitaalinen kiusaaminen

Peruskoulun opettajien kokemuksia huoltajien taholta tulleesta kiusaamisesta

Kasvatustiede proseminaari

Laatija:

Katja Jalonen

2201127

Ohjaaja:

Tiina Tuijula

03.03.2024

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän proseminaarin alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Proseminaari

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä(t): Katja Jalonen

Otsikko: Digitaalinen kiusaaminen – Peruskoulun opettajien kokemuksia huoltajien taholta tulleesta kiusaamisesta

Ohjaaja(t): yliopistolehtori Tiina Tuijula

Sivumäärä: 36 sivua

Päivämäärä: 03.03.2024

Tutkimus käsittelee opettajien kokemaa digitaalista kiusaamista ja kiusaamisen vaikutusta työssä jaksamiseen. Digitaalinen kiusaaminen on digitaalisten kanavien kautta tapahtuvaa häirintää. Tämän tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, millaisia verkkokiusaamisen muotoja opettajat ovat kohdanneet ja mistä nämä kiusaamistilanteet ovat saaneet alkunsa. Opettajiin kohdistuvaa huoltajien taholta tulevaa kiusaamista ei ole tutkittu laajasti, mutta se on saanut paljon huomiota julkisuudessa.

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen ja aineiston analyysimenetelmänä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimuksen kohteena ovat peruskoulun opettajat, jotka ovat joutuneet huoltajien epäasiallisen käyttäytymisen ja häirinnän kohteeksi. Aineisto muodostui Satakunnan Kansan, Iltalehden, Ilta-Sanomien sekä Ylen teettämän kyselytutkimuksen pohjalta vastanneiden reilun kahdensadan opettajan kertomuksista asiattomasta käyttäytymisestä heitä kohtaan.

Opettajat kokivat digitaalista kiusaamista asiattomien Wilma-viestien, sähköpostien ja puhelinsoittojen välityksellä. Häirinnän ilmenemismuodot olivat laaja-alaisia, mutta erityisesti korostuivat loukkaukset, jotka kohdistuivat opettajien ammatilliseen osaamiseen sekä heidän henkilökohtaisiin piirteisiinsä. Huoltajat esittivät lisäksi vaatimuksia opetusta ja käytännön järjestelyjä koskien. Opettajat ovat lisäksi joutuneet perättömien huhujen, syytösten, kanteluiden ja uhkauksien kohteeksi. Tutkimus osoittaa, että opettajiin kohdistuva digitaalinen häirintä synnyttää laajan kirjon tunteita ja aiheuttaa sekä psyykkisiä että fyysisiä oireita. Erityisesti voimattomuuden ja osaamattomuuden tunteet sekä työuupumuksen oireet korostuvat.

Digitaalisen viestinnän avulla huoltajien on helpompi ottaa yhteyttä opettajiin, mikä on positiivista. Kuitenkin, tämä on myös alentanut esteitä häiritsevälle käytökselle. Ilmiön esille tuominen ja tutkiminen voivat olla erityisen hyödyllisiä opettajille, jotka ovat uransa alkuvaiheessa.

Avainsanat: digitaalinen kiusaaminen, huoltajat, opettaja, työssä jaksaminen, perusopetus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Opettajan kohtaamaa kiusaamista	7
2.1	Kiusaamisen määritelmä	7
2.2	Psyykkinen ja fyysinen kiusaaminen	8
2.3	Henkilösuhteet	9
2.4	Sähköisten viestimien kautta tapahtuva kiusaaminen	10
2.5	Kiusaaminen tilastojen näkökulmasta	11
2.6	Kiusaamisen vaikutus työssä jaksamiseen	12
3	Tutkimuksen toteuttaminen	14
3.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	14
3.2	Laadullinen tutkimus	14
3.3	Aineisto ja tutkimussuuntaus	15
3.4	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	16
4	Tutkimuksen tulokset	19
4.1	Opettajien ammattitaito kyseenalaistetaan	19
4.2	Lapsi on aina oikeassa	20
4.3	Huoltajien häiriökäyttäytyminen	21
4.4	Kiusaamisen seuraukset	22
5	Pohdinta	23
5.1	Tulosten yhteenveto ja pohdinta	23
5.2	Tutkimuksen luotettavuus	25
5.3	Tutkijan rooli	26
5.4	Tutkimuksen hyöty ja jatkotutkimusehdotukset	27
	Lähteet	28
	Liitteet	33
	Liite 1. Toistuvat kiusaamisen kokemukset	33
	Liite 2. Syyt alanvaihdolle	34

1 Johdanto

Suomen koulutusjärjestelmä on hyvin edistysellinen ja se on usein saavuttanut huippusijoituksia kansainvälisessä vertailussa. Yhteiskuntamme arvostaa suuresti opettajien ja koulutusalla toimivien ammattilaisten panosta, ja heidän asiantuntemustaan on menestyksekkäästi viety myös maan rajojen ulkopuolelle. Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n helmikuussa 2022 suorittaman viikoittaisen Fiilismittarikyselyn tulosten mukaan suuri osa opettajista, 80 prosenttia, kokee työnsä merkitykselliseksi. Työn arvostus on tärkeää, mutta se ei yksin riitä kompensoimaan työn kuormittavuutta. Fiilismittari, joka mittaa työhyvinvointia, paljasti toukokuussa 2022, että noin 90 prosenttia opettajista ja koulutusalan ammattilaisista ei koe saavansa riittävästi palautumisaikaa työpäivän aikana. Kuormitustekijöitä on yksinkertaisesti liian paljon. Tässä tutkimuksessa käsittelen yhtä opettajien kuormitusta aiheuttavaa ilmiötä, kiusaamista. (Murto 2022.)

Yhteistyö kodin ja koulun välillä on kokenut huomattavia muutoksia viime aikoina. Yhteydenpito on nykyaikana siirtynyt digitaalisten välineiden pariin, mikä on muuttanut viestinnän luonnetta. Nykyaikaiset monikanavaiset yhteydenpitomenetelmät ja suoraviestintä on helppoa, ja mahdollistaa myös asiattoman viestinnän. Koska digitaalisten viestimien kautta tapahtuva viestintä on usein päivittäistä, on luonnollista, että ongelmatilanteita ilmenee säännöllisesti. (Hakalehto & Wainio 2012, 122-123.)

Digitaaliset viestintävälineet ovat nykyään häirinnän kanavia. Ne mahdollistavat opettajan epäasiallisen kritiikin ja ammattitaidon kyseenalaistamisen milloin tahansa. Tätä sähköisten välineiden kautta tapahtuvaa häirintää kutsutaan digitaalseksi kiusaamiseksi. Digitaalinen kiusaaminen voi olla joko suoraa tai epäsuoraa, joissa viestintäteknologiaa käytetään kiusaamisenkohteen pilkkaamiseen, loukkaamiseen, häiritsemiseen, pelotteluun tai uhkaamiseen. (Hamarus 2012, 79; Kauppi & Pörhölä 2009, 51,54.) OAJ:n (2021) tutkimuksen mukaan 18 prosenttia peruskoulun opettajista on joutunut kokemaan häirintää oppilaiden huoltajilta digitaalisten viestintävälineiden kautta, häirintä on ulottunut nimittelystä aina tappouhkauksiin saakka. Opettajat kohtaavatkin työssään yhä useammin erilaisia kunnianloukkaus- ja häirintärikoksia. (Golnick & Ilves 2021, 6, 18-23.)

Tutkimus keskittyy opettajien kokemaan digitaaliseen kiusaamiseen, joka on peräisin oppilaiden huoltajilta. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, millaisia digitaalisen

kiusaamisen muotoja opettajat ovat kohdanneet. Lähdin tutkimaan aihetta peruskoulun opettajien näkökulmasta. Minua kiinnosti aiheen tutkiminen, koska se on ajankohtainen ja opettajien kokema häirintä on ollut laajasti esillä eri medioissa viime vuosina. Nykyaikaisen teknologian kehitys on avannut uusia mahdollisuuksia monipuoliseen kommunikointiin kodin ja koulun välillä, mutta samalla se on tuonut mukanaan uusia haasteita. Kiusaamista on tutkittu varsin runsaasti eri tieteenaloilla. Tutkimukseni keskittyy peruskoulussa tapahtuvaan eritasoisissa asemissa olevien, tässä tutkimuksessa oppilaiden huoltajien ja opettajien välisissä kiusaamissuhteissa. Tällainen kiusaamissuhde on niin sanotusti vertaisrajat ylittävä. Koulua koskevaa kiusaamista, joka ylittää vertaisrajat, on tutkittu toistaiseksi melko vähän, mutta viime vuosina tällainen tutkimus on kuitenkin ollut kasvussa. (Kauppi 2015, 12-13.)

2 Opettajan kohtaamaa kiusaamista

Kiusaamista on tutkittu laajasti eri tieteenaloilla, kuten kasvatustieteissä, psykologiassa ja viime aikoina myös puheviestinnässä. Peruskoulunopettajat voivat kokea monenlaisia haasteita työssään. Kiusaaminen on yksi niistä. Kiusaaminen voi olla henkilöön sekä työtehtäviin kohdistuvaa, kohtuutonta työnkuormitusta, ammatillista aliarvostamista, ulkopuolelle jättämistä tai fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa. (Meriläinen 2019, 66).

Kiusaamiselle on useita määritelmiä, jotka ovat hyvin samankaltaisia ja täydentävät toisiaan. Kiusaaminen on yleisesti psyykkistä tai fyysistä väkivaltaa koulu- ja työyhteisöissä (Kauppi 2011, 45). Tieteellisten kriteerien mukainen kiusaaminen on tyypillisesti tarkoituksellista ja toistuvaa häirintää, joka aiheuttaa valtasuhteiden epätasapainoa kiusatun ja kiusaajan välillä (Kauppi & Pörhölä 2010, 132). Kiusaaminen voidaan tulkita viestintäilmiöksi, jolla on aggressiivinen sävy. Kiusaamisen kokemus on aina sidoksissa siihen, miten osapuolet tulkitsevat ja antavat merkityksiä viestinnälleen. Kiusaamisen jatkuvuuden määrittää usein ympäristö, kuten koulu, joka ylläpitää epätasa-arvoista vuorovaikutussuhdetta kiusatun ja kiusaajan välillä. (Kauppi 2015, 14-15.)

2.1 Kiusaamisen määritelmä

Tutkimuksessani käytän kiusaamisen ja häirinnän termejä rinnakkain. Niihin liittyvät alakategoriat ovat fyysinen ja henkinen kiusaaminen sekä sähköisillä välineillä toteutettu kiusaaminen. Työturvallisuuslain mukaan häirintä määritellään työpaikalla esiintyväksi epäasialliseksi kohteluksi. Häirintä ilmenee sellaisena käytöksenä, joka voi mahdollisesti aiheuttaa haittaa tai vaarantaa terveyden. (Työsuojeluhallinto.) Työturvallisuuslain mukaan häirintä voidaan määritellä käyttäytymiseksi, joka on loukkaavaa ja ilmenee sanojen, tekojen tai asenteiden kautta. Jatkuva tai toistuva käyttäytyminen, joka on haitallista tai uhkaa henkilön terveyttä, voidaan luokitella kiusaamiseksi. Tällainen epäasiallinen kohtelu voi ilmetä esimerkiksi jatkuvana ja perusteettomana työsuorituksen arvosteluna, mustamaalaamisena tai eristämisenä työyhteisöstä. (TTK, Epäasiallinen kohtelu ja häirintä; Saarikoski 2006, 122.)

Kiusaamisen määrittelyssä käytetään Kaupin ja Pörhölän (2010, 132) tutkimuksen mukaan yleisesti kolmea kriteeriä koulu- ja työpaikkakiusaamista koskevissa tutkimuksissa: (1) Kiusaaminen on hyökkävää käyttäytymistä tai tarkoituksellista loukkaamista ja

vahingoittamista toista osapuolta vastaan, (2) Kiusaaminen on pitkäkestoista ja toistuvaa käytöstä, joka jatkuu usein pidemmän aikaa, ja (3) Kiusaajan hallitseva asema ja kiusatun alisteinen rooli luovat epätasapainon, joka hankaloittaa kiusatun kykyä puolustaa itseään. Kiusaaminen viittaa tilanteeseen, jossa henkilö joutuu toistuvasti ja pitkäaikaisesti negatiivisen, loukkaavan tai alentavan käytöksen kohteeksi. Tämä käytös voi ilmetä esimerkiksi loukkaavina ilmeinä, eleinä, tekoina ja puheina. Kiusaaminen voi ilmetä hienovaraisina eleinä, kuten olankohautuksina, hiljaisuutena tai hymähtelyinä. Se voi myös olla sanallista loukkaamista, esimerkiksi mustamaalausta, selän takana puhumista tai mielenterveyden kyseenalaistamista. Kiusattu saattaa tuntea itsensä voimattomaksi ja kyvyttömäksi puolustautumaan negatiivista kohtelua vastaan. Kiusaajan ylivalta estää kiusatun kyvyn puolustaa itseään tasavertaisesti. (Hamarus 2012, 22-23; TTK, Työyhteisö.)

Ammattielämän päivittäisessä toiminnassa voi esiintyä monenlaisia ongelmia, kuten tiedon panttaamista, juoruilua, epäasiallista käytöstä, häirintää, kiusaamista, väkivallan uhkaa ja väkivaltatilanteita. Ratkaisemattomat konfliktit saattavat muodostua kiusaamisprosesseiksi. Kiusaamisen kokemus on aina yksilöllinen. (TTK, Työyhteisö.) Puhuttaessa kiusaamisesta, painotetaan kiusatun tuntemuksia ja sitä tosiasiaa, että hän tuntee tulleen kiusatuksi (Kess & Kähönen 2009, 17).

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuonna 2008 toteuttama tutkimus osoitti, että häirintä ja väkivalta ovat yleisiä kouluissa. Tutkimukseen osallistui 1496 opettajaa, jotka edustivat 69 eri koulua kautta Suomen. Vastaajista 69 prosenttia oli naispuolisia ja 31 prosenttia miespuolisia opettajia eri ikäluokista. Tapahtumat he raportoivat koko uransa ajalta sekä viimeisen lukuvuoden aikana. Vuosina 2007-2008 lähes puolet opettajista kertoi kokeneensa oppilaiden taholta loukkaavaa käytöstä. Tutkimuksen tulosten mukaan 10 prosenttia opettajista ilmoitti kokeneensa häirintää oppilaiden huoltajien taholta. (Salmi & Kivivuori 2009, 1-2.)

2.2 Psyykinen ja fyysinen kiusaaminen

Kiusaaminen voidaan luokitella kahteen, psyykkiseen ja fyysiseen kiusaamiseen. Kiusaaminen voi näyttäytyä joko suorana tai välillisenä tekoina. Suora psyykinen kiusaaminen voi olla esimerkiksi haukkumista, nimittelemistä, uhkailua tai kiristämistä. Epäsuora psyykinen kiusaaminen voi ilmetä esimerkiksi puhumisena selän takana, perättömien juorujen levittämisenä, epäsuorana vihjailuna, monitulkintaisina viesteinä, uhkaavina tai pilkallisina äänensävyinä tai monitulkintaisina ilmeinä, eleinä ja katsein. (Hamarus 2012, 38.)

Kaupin & Pörhölän (2010, 133) tekemässä tutkimuksessa todettiin, että suorassa kiusaamisessa yleisimmin esiintyviä ilmiöitä ovat epäkunnioittavat huomautukset, pilkkaaminen, nauru, herjaaminen, haukkuminen ja halventava elekieli. Epäsuoran kiusaamisen yleisimpiä muotoja ovat kieltäytyminen yhteistyöstä ja työrauhan häiritseminen. Opettajat kokivat, että heidän kohdallaan käytetään usein epäsuoria kiusaamisen keinoja.

Fyysinen kiusaaminen on suoraa kiusaamista, joka voi ilmetä esimerkiksi lyömisenä, potkimisena, tönimisenä, raapimisena, nipistelynä, tökkimisenä, hiuksista repimisenä, tavaroiden viemisenä tai tuhoamisena (Hamarus 2012, 38). Fyysinen kiusaaminen rikkoo toisen henkilön fyysistä koskemattomuutta (Kess & Kähönen 2009, 29). Fyysisen kiusaamisen yksi muoto voi olla pelottelu väkivallan avulla. Opettajat saattavat kokea pelkoa oppilaiden huoltajia kohtaan, jotka jopa käyttävät tai uhkailevat heitä fyysisellä väkivallalla. Mikäli huoltajat käyttävät väkivaltaa omaa lastaan vastaan, heillä saattaa olla taipumus uhata tai käyttää väkivaltaa myös muiden ihmisten suhteen. (Hamarus 2012, 78.) Opettajat kohtaavat fyysisen kiusaamisen tapauksia vähemmän verrattuna psyykkiseen kiusaamiseen, ilmenee Salmen ja Kivivuoren (2009, 6) tutkimuksessa. Tutkimuksen mukaan noin yksi kymmenestä opettajasta on kokenut fyysistä kiusaamista ainakin kerran uransa aikana. Kuitenkin on harvinaista, että oppilaiden huoltajat harjoittavat fyysistä kiusaamista opettajaa kohtaan.

Saarikosken (2006, 126-127) teoksen mukaan kiusaaminen näyttäytyy uhrille väkivallan muodossa. Uhrin pakottaminen määritellään väkivallaksi ja rikoslaki määrittelee, että siitä voidaan langettaa tuomio, jos on perusteettomasti pakottanut toisen tekemään, sietämään tai jättämään jotain tekemättä väkivallan uhalla. Väkivalta voi ilmetä suorana fyysisenä tai sanallisena väkivaltana, vihamielisinä asenteina opettajaa kohtaan, koulun omaisuuden tuhoamisena tai erilaisina opetuksen sabotointitoimina.

2.3 Henkilösuhteet

Kiusaaminen vaikuttaa opettajiin heidän työsuhteidensa kautta. Koulukiusaaminen, joka yleensä tarkoittaa oppilaiden välistä kiusaamista, on tunnetuin kiusaamisen muoto koulumaailmassa. Opettajien ja koulun päähuomio on yleisesti oppilaiden välisen kiusaamisen ehkäisyssä, vaikka koulun henkilökunta saattaa samanaikaisesti kiusata toisiaan. Kiusaaminen, olipa kyseessä sitten koulu- tai työympäristö, tapahtuu yleensä samanarvoisessa asemassa olevien henkilöiden välillä. (Kauppi 2015, 11; Vuorela 2015.)

Opettajat saattavat kohdata työssään myös tilanteita, joissa he kohtaavat niin sanottua vertaisryhmän ulkopuolista kiusaamista. Tämä tarkoittaa, että kiusaaminen ei rajoitu vain heidän omaan vertaisryhmäänsä. Koulumaailmassa tässä kiusaamissuhteessa opettaja on aina osapuolista toinen. Vertaisrajat ylittävän kiusaamisen muodot voivat olla oppilas kiusaajana opettajalle, opettaja kiusaajana oppilaalle tai huoltaja kiusaajana opettajalle. Opettajiin kohdistuvan häirinnän, joka on oppilaiden taholta, on havaittu lisääntyneen viime vuosina ja sen tutkimus on kasvanut merkittävästi. Tutkimuksissa on vähän tietoa tilanteesta, jossa opettaja toimii oppilaan kiusaajana. Opettajat saattavat kohdata kiusaamista myös koulun ulkopuolelta, mutta vastaavasti huoltajat saattavat kokea kiusaamista koulun tai opettajien puolelta. Useimmiten häirinnän aiheuttajia ovat oppilaiden huoltajat. Tämän kiusaamissuhteen laajempi tutkiminen auttaisi puuttumaan häirintään ja tuomaan sen esiin näkyvimmin. Esimerkiksi verkkokiusaaminen Wilma-viestien kautta sekä asiattomat puhelut ja sähköpostit ovat esimerkkejä tästä kiusaamissuhteesta. (Kauppi 2011, 53-54.)

2.4 Sähköisten viestimien kautta tapahtuva kiusaaminen

Sähköiset viestintävälineet mahdollistavat helpon tavan toteuttaa kiusaamista. Kiusaamista esiintyy tilanteissa, joissa henkilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Verkossa yksilöt voivat pitää yhteyttä toisiinsa riippumatta kellonajasta. (Hamarus 2012, 39.) Kiusaaminen, joka ilmenee digitaalisten kanavien kautta, on tunnettu nimillä digitaalinen kiusaaminen, verkkokiusaaminen tai elektroninen kiusaaminen, ja se sisältää sekä internetissä että matkapuhelimilla tapahtuvan kiusaamisen. (Hamarus 2012, 39). Tässä tutkimuksessa käytän termiä digitaalinen kiusaaminen. Digitaalinen kiusaaminen voi ilmetä joko suorana tai epäsuorana kiusaamisena, jossa viestintäteknologiaa käytetään kiusatun pilkkaamiseen, loukkaamiseen, häiritsemiseen, pelotteluun tai uhkaamiseen. Tässä yhteydessä opettajat joutuvat usein kiusatuksi työaikansa ulkopuolella ja julkisissa paikoissa. Tällöin kiusaajat loukkaavat opettajan yksityisyyttä. (Kauppi & Pörhölä 2009, 51, 54.)

Digitaalinen kiusaaminen on vaivatonta, sillä se voi toteutua yhden napinpainalluksen myötä. Tekeminen on usein kasvotonta, eikä kiusaajan tarvitse aina esiintyä omalla nimellään, mikä tekee internetistä houkuttelevan paikan kiusaajille. Kasvottomuuden seurauksena sanavalinnat saattavat olla jyrkempiä.

Digitaalinen kiusaaminen on mahdollista monin eri keinoin, kuten opetuksen ja oppimisen digitaalisessa Wilma sovelluksessa, sähköpostitse, tekstiviestein ja sosiaalisten

yhteydenpitoviestien, kuten Facebookin kautta. (Hamarus 2012, 29-40; Wilma pähkinänkuoressa 2023.)

Digitaalista kiusaamista voi ilmetä monin tavoin, kuten häirintänä, ahdisteluna, väijymisenä, juonitteluna, mustamaalaamisena, eristämisenä, jatkuvana viestien lähettelyinä, uhkailuna, nimittelyinä, valheellisten juorujen levittämisenä ja kuvien lähettelyinä. (Hamarus 2012, 39-40). Sähköisten viestimien kautta tapahtuu erityisesti sanallista loukkaamista, kuten haukkumista ja mustamaalaamista (Kess & Kähönen 2009, 28). Digitaalisen kiusaamisen tavoitteena voi olla muun muassa toisen maineen muokkaaminen, oman vallan ja aseman vahvistaminen kiusaamisen avulla sekä pelottelu. (Hamarus 2012, 39-40.)

On havaittu, että opettajista joka kymmenes kohtaa säännöllisesti huoltajien verbaalista hyökkäystä. Tämä saattaa johtua joissain tapauksissa opettajan tekemästä lastensuojeluilmoituksesta tai huoltajien lapsilleen vaatimasta erikoiskohtelusta. Huoltajat voivat lähettää opettajalle loukkaavia viestejä Wilma-sovelluksen, sähköpostin tai tekstiviestien välityksellä. Sosiaalisessa mediassa huoltajat saattavat arvostella opettajan työtä, ulkonäköä tai sukupuolta. (Hamarus 2012, 78-79.)

2.5 Kiusaaminen tilastojen näkökulmasta

Valtaosa opettajiin kohdistuvasta kiusaamisesta on psyykkistä väkivaltaa. Tutkimukset osoittavat, että opetusammateissa ei ole keskimäärin enempää fyysisen väkivallan kokemuksia verrattuna muihin ammatteihin (Työväkivallan riskiammatit 1/2010, 7.) Opettajat kuitenkin kohtaavat työssään fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n vuoden 2021 Työolobarometrin mukaan tämä on viime vuosina vähitellen kasvanut, esimerkiksi vuosina 2019-2021 nousu on ollut kolme prosenttia. Väkivallan kokemus on kasvanut eniten varhaiskasvatuksessa, jossa 39 prosenttia opettajista on kokenut väkivaltaa. Peruskouluissa 17 prosenttia opettajista on kokenut väkivaltaa, jossa lapset ja oppilaat ovat pääasiallisia väkivallan aiheuttajia. Ammattikoulutuksessa, lukioissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opettajien kohtaama väkivalta on harvinaista, vaihdellen nolasta neljään prosenttiin. Tilastojen mukaan noin joka kymmenes opetuslalla työskentelevä on kokenut väkivaltaa. Erityisopettajien työssä väkivaltakokemukset korostuvat, lisäksi varhaiskasvatuksessa opettajat kokevat enemmän väkivaltaa kuin muissa opetussektoreissa. (Golnick & Ilves 2021, 6, 18-23.) Työolobarometri ei tehnyt erottelua huoltajien osallisuudesta fyysiseen väkivaltaan. Vuonna 2008 Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen

suorittaman kyselyn mukaan, joka kymmenes opettaja oli kohdannut tällaista väkivaltaa uransa aikana (Salmi & Kivivuori 2009, 2).

Vuoden 2021 OAJ:n Työaikabarometri kertoo, että noin kolmannes opettajista on toistuvasti kokenut henkistä väkivaltaa (Liite 1). Opettajien sukupuoli ja ikä eivät vaikuta merkittävästi kiusaamisen kokemiseen, mutta naisopettajista noin 30 prosenttia kokee hieman enemmän kiusaamista kuin miesopettajista, 27 prosenttia. Eläkeikää lähestyvät opettajat kokevat keskimäärin vähemmän kiusaamista, 22 prosenttia. Kiusaamista koetaan eniten peruskoulun opettajien, 37 prosenttia, ja toiseksi eniten varhaiskasvatuksen opettajien, 32 prosenttia, keskuudessa. Ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa ja lukioissa opettajien kokema epäasiallinen kohtelu on vähäisempää noin 20 prosentin luokkaa. Noin kymmenesosa opettajista kokee kiusaamista oppilaiden, 13 prosenttia, huoltajien yhdeksän prosenttia tai työkavereiden 10 prosentin toimesta. Nämä kiusaamiskokemukset ovat kasvaneet jonkin verran vuosien 2019-2021, kasvua on kahdesta prosentista viiteen prosenttiin. Esihenkilöiden aiheuttama kiusaaminen, yhdeksän prosenttia on pysynyt tilastollisesti samana tai on hieman vähentynyt viime vuosina. Johtoportaan harjoittama sopimaton käytös, joka koskee neljää prosenttia, on harvinaista ja on säilynyt muuttumattomana viime vuosina. (Golnick & Ilves 2021, 18-23.)

2.6 Kiusaamisen vaikutus työssä jaksamiseen

Kiusaamisella on aina merkittäviä seurauksia. Epäasiallinen kohtelu ja altistuminen kiusaamiselle voivat vahingoittaa työntekijän hyvinvointia ja työssä jaksamista. (Työterveyslaitos.) Kiusaaminen on yksi tekijä, joka johtaa siihen, että opettajat uupuvat nopeasti ja saattavat jättää työnsä ensimmäisten työvuosien aikana (Liite 2). Psykkinen kiusaaminen on vahingollista sen kohteeksi joutuneelle, sillä se ei jätä fyysisiä jälkiä. Tämän piilossa olevan luonteen vuoksi sitä ei usein havaita yhtä helposti. (Saarikoski 2006, 121.) Psykkinen kiusaaminen on merkittävä tekijä sairauspoissaoloihin ja ennenaikaiseen eläkkeelle siirtymiseen. Jatkuvalle kiusaamiselle altistuva voi äärimmäisissä tapauksissa joutua pitkälle sairauslomalle. Sairauslomat ja varhainen eläkkeelle siirtyminen vaikuttavat laajasti koko yhteiskuntaan, sillä ne aiheuttavat merkittäviä taloudellisia kustannuksia. (Työterveyslaitos.)

Kiusaamisen nostaminen esille on todella tärkeää, koska se voi johtaa helposti työuupumukseen. Työpaikkaan liittyvä pelko ja ahdistus voivat kehittyä. Häiriöt voivat

vaikuttaa myös taloudelliseen toimentuloon ja perhe-elämään. Opettajalla on oikeus työrauhaan, ja huoltajien antama tuki opettajan työlle edistää myös lapsen oppimista. Opettaja saattaa tuntea häpeää, jos hän ei pysty hoitamaan työtään asianmukaisesti. Kiusaamisesta tulisi keskustella esihenkilön kanssa, sillä esihenkilöllä on vastuu puuttua asiaan. Rikoksen tunnusmerkit täytyessä, kiusaamisen selvittely kuuluu poliisille, mutta ensisijainen vastuu tukea opettajaa selviämään tilanteesta on esihenkilöllä sekä työterveyshuollolla. (Hakanen 2006, 29, 31; Hamarus 2012, 79.)

Oppilaitoksia kohtaan kohdistuvat odotukset ovat kasvaneet, ja niiden toiminta on nykyään yhä avoimempaa. Huomio oppilaitosten, niiden johtajien ja yksittäisten opettajien työhön on kasvanut. Entistä useampi opettaja tuntee päivittäisen työnsä kuormittavaksi, kun työn kehittämiseen liittyvät tekijät lisäävät työmäärää perinteisen opetus- ja kasvatustyön ohella. Odotukset kohdistuvat yhä enemmän koulun kasvatus- ja hyvinvointitehtäviin. Koulutuksen kasvava arvostus ilmenee huoltajien pyrkimyksenä tarjota lapsilleen optimaalista opetusta. Mikäli odotukset eivät toteudu, tilanne voi johtaa epätietoisuuteen ja erimielisyyksiin koulun ja kodin välillä. (Hakalehto & Wainio 2012, 125.)

Nykyään jotkut huoltajat saattavat arastella opettajaa tämän auktoriteettiaseman vuoksi niin paljon, että he eivät ota yhteyttä, edes tarpeen niin vaatiessa. (Hakalehto & Wainio 2012, 122). Jotkut huoltajat toimivat yhdessä opettajan kanssa kasvatuskumppaneina, kun taas toiset näkevät itsensä asiakkaina ja koulun asiakaspalvelua tuottavana tahona. Koululle ja erityisesti opettajalle annetaan asiakaspalvelutehtäviä, koska koulun keskiössä on oppilas, ja koko järjestelmä, palvelut ja työ on suunniteltu oppilaan tarpeiden mukaan. Huoltajat ilmaisevat avoimesti vaatimuksensa, arvostelevat koulun toimintaa ja odottavat palvelua. He saattavat ajatella olevansa opettajan työnantajia, palkanmaksajia ja esihenkilöitä, mikä antaa heille oikeuden vaatia lapselleen sellaista opetusta, jota he pitävät parhaana. Asiakassuhdeajattelu on johtanut siihen, että ongelmatilanteissa ollaan yhteydessä opettajiin matalammalla kynnyksellä. (Kettunen 2007, 37.)

3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoitus on selvittää opettajien kokemuksia digitaalisesta kiusaamisesta ja sen vaikutuksista työssä jaksamiseen. Olen lähtenyt tutkimaan aihetta kahden tutkimuskysymyksen avulla.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaista digitaalista kiusaamista opettajat ovat kokeneet huoltajien taholta?
2. Millaisia vaikutuksia opettajat ovat kokeneet huoltajien digitaalisen kiusaamisen seurauksena?

Käytin näitä tutkimuskysymyksiä apuna lähtiessäni selvittäessäni opettajien kokemaa digitaalista kiusaamista huoltajien toimesta.

3.2 Laadullinen tutkimus

Toteutin tutkimuksen käyttäen kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Tällaisissa tutkimuksissa ei tavoitella tilastollisia yleistyksiä. Sen sijaan pyrin kuvaamaan tiettyjä ilmiöitä tai tapahtumia, ymmärtämään erityistä toimintaa tai antamaan teoreettisesti merkittävän tulkinnan jollekin ilmiölle. Laadullisen tutkimuksen keskeinen piirre on, että tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä on kokemusta asiasta tai mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 85.) Laadullinen tutkimus on tiedonkeruun muoto, joka pyrkii kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen ja jossa aineisto hankitaan luonnollisista ympäristöistä. Tutkittavilta saadut tiedot tuovat esiin heidän perspektiivinsä ja äänensä, tämä saavutetaan esimerkiksi haastattelujen, havaintojen, lomakkeiden ja testien avulla.

Tutkimuksen päämääränä ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen, vaan aineiston laaja-alainen ja yksityiskohtainen analyysi. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Tutkimukseni keskittyy opettajan ammatin varjopuoleen. Opettajan työssä, jokaisella opettajalla on vastuullaan paitsi oppilaat, myös kommunikointi huoltajien kanssa.

Valitettavasti kommunikointi lasten huoltajien kanssa on usein negatiivisen viestin saattamaa, olipa kyseessä sitten huoltajien aloittama yhteydenotto tai opettajan viestintä

huoltajien suuntaan. Tämän tutkimuksen myötä olen koonnut opettajien kokemuksia huoltajien kanssa käydyistä sähköisestä viestinnästä ja niissä esiin nousseista kiusaamisen piirteistä. Huoltajilta saadut palautteet voivat vaikuttaa merkittävästi opettajan työhön, heidän kokemukseensa omasta pätevyydestä ja motivaatioonsa tehdä opettajan työtä. Opettajien tarinat ovat jokainen omia subjektiivisia kokemuksia tarinoiden muodossa, mikä tekee siitä eräänlaisen ammatillisen kasvun välineen. Muiden opettajien kokemukset voivat auttaa opettajaa jaksamaan ja kehittymään työssään, sillä tutkimukseen kootut kokemukset voivat parhaimmillaan tarjota vertaistukea opettajille.

3.3 Aineisto ja tutkimussuuntaus

Tutkimuksen aineiston muodostavat narratiivit, eli kertomukset. Narratiivinen tutkimus on laadullisen tutkimuksen alalla kiinnostava ja kasvava tutkimusmenetelmä. Narratiivinen tutkimusmenetelmä on sopiva kasvatustieteen tutkimuksiin, sillä kertomukset mahdollistavat tutkittavan selkeän näkökulman tutkimustuloksiin (Heikkinen 2002, 190). Tässä tutkimuksessa keskitytään opettajien kirjoittamiin tarinoihin siten, että tutkittavien omat kokemukset tulevat esille mahdollisimman autenttisesti.

Fenomenologinen tutkimussuuntaus soveltui tekemääni tutkimukseen, sillä siinä pyritään ymmärtämään ihmisten omakohtaisia kokemuksia ilmiöstä, joita he itse kokevat. Fenomenologiassa kiinnostuksen kohteena on, kuinka ihmiset rakentavat erilaisten merkitysyhteyksien kautta sosiaalisen todellisuuden, jossa he elävät. Ihmiset nähdään sekä sosiaalisen maailman vaikutuksen kohteina että vaikuttajina. Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan ilmiötä opettajien kokemustodellisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on ymmärtää tutkimuksen kohteena oleva ilmiö sellaisena kuin se ilmenee tässä tutkimuksessa mukana olevien opettajien kokemusten ja kertomusten perusteella. On merkityksellistä elää tutkittavan kohteen mukana ja kuvata ilmiötä niiden omassa ympäristössään. (Puusa & Juuti 2020, 10, 296-298.)

Opettajien kokemaan digitaaliseen kiusaamiseen vastasivat hyvin vuonna 2022 Satakunnan Kansan satakunnanalueella sekä valtakunnallisesti Ilta-Sanomien vuonna 2022, Iltalehden vuonna 2018 ja Ylen internetpalvelun vuonna 2023 suorittamat kyselytutkimukset ja niiden pohjalta laaditut yhteenvedot reilusta kahdestasadasta peruskoulun opettajien kokemuksesta huoltajien kanssa käydystä sähköisestä viestinnästä. Kyselyihin vastanneet opettajat ovat kirjoittaneet millaisia viestejä ja yhteydenottoja he ovat saaneet oppilaiden huoltajilta ja kuinka nämä yhteydenotot ovat vaikuttaneet heidän kokemuksiinsa kiusaamisesta ja

vaikutuksista työssä jaksamiseen. Tutkimuksen aineisto on kertomuksellinen eli narratiivinen. Narratiiviset kuvaukset kyselyiden yhteenvedoissa paljastavat useita kymmeniä erilaisia kokemuksia, joita opettajat ovat kokeneet työurallaan. Opettajilta saadut kertomukset on voitu antaa anonymisti, joten voin olettaa vastaajien vastanneen rehellisesti oman subjektiivisen kokemuksensa mukaisesti siten, että salassapitovelvollisuus on säilynyt. Aineistoa lukiessa käy ilmi, että opettajilla on tarve saada äänensä kuuluviin median välityksellä.

3.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi valikoitui tutkimuksen analyysimenetelmäksi. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen keskeinen analyysityökalu, joka mahdollistaa monipuolisen tutkimuksen tekemisen. Sisällönanalyysi voidaan nähdä sekä erillisenä menetelmänä että laajana teoreettisena viitekehyksenä. Useat eri nimikkeet, jotka liittyvät laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmiin, pohjautuvat tyypillisesti sisällönanalyysiin, kun tarkastellaan kirjoitettuja, kuultuja tai nähtyjä sisältöjä. Sisällönanalyysiä voidaan hyödyntää myös kvalitatiivisessa tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Sisällönanalyysi on hyvä menetelmä dokumenttien systemaattiseen ja objektiiviseen tarkasteluun. Se on tekstianalyysin muoto, jossa käsitellään valmiiksi muotoiltuja tai muunneltavia aineistoja. Analyysimenetelmän tavoitteena on luoda tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan tiivistämällä, etsimällä eroja ja yhtäläisyyksiä. Sisällönanalyysissä ei tarjota suoraa vastausta, vaan sen avulla aineisto järjestetään johtopäätösten tekemistä varten. Tämän seurauksena analyysimenetelmää on kritisoitu sen keskeneräisyydestä. Sisällönanalyysi auttaa tiivistämään aineiston tiedot, mutta lopulliset tulkinnat ja päätelmät tekee tutkija. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105-106.)

Analysoin keräämäni aineiston käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Noudatin kolmivaiheista prosessia, joka koostuu aineiston redusoinnista, eli pelkistämisestä, klusteroinnista, eli ryhmittelystä sekä aineiston abstrahoinnista, jonka avulla loin teoreettisia käsitteitä aineistosta. Ensimmäisessä vaiheessa, redusoinnissa, kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen jää pois eli aineisto pelkistetään. Klusteroinnista aineiston koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi etsien sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia kuvaavat käsitteet. Abstrahoinnissa painopiste on tutkimuksellisesti merkittävän tiedon erottelussa, ja tämän tiedon pohjalta luodaan teoreettisia konsepteja. (Tuomi & Sarajärvi

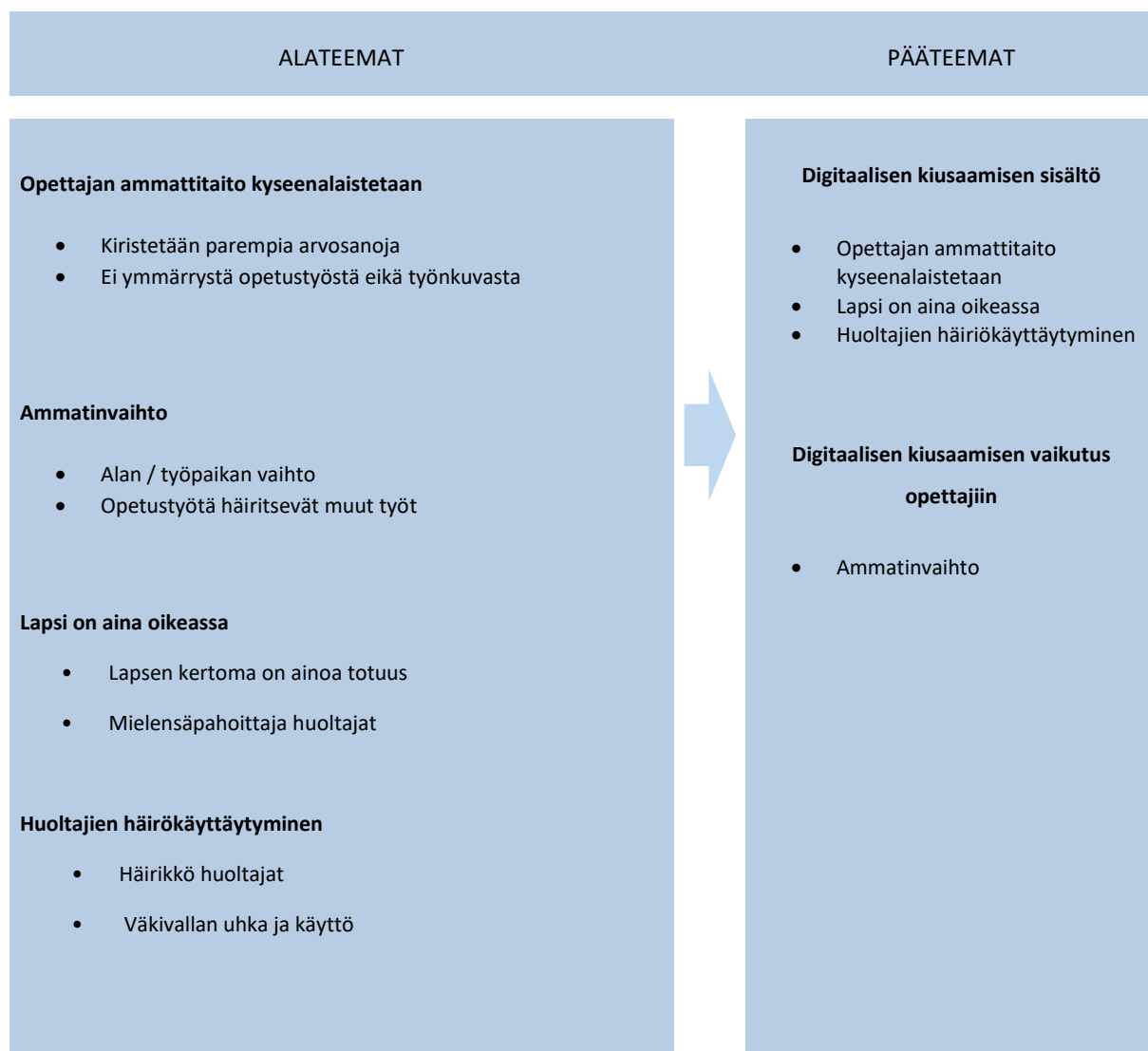
2002, 110-114.) Alkuperäiset ilmaisut pelkistin samanlaisen asiasisällön mukaan. Taulukossa 1 esitellään analyysiprosessin etenemisestä.

TAULUKKO 1. Analyysiprosessin eteneminen (N=126)

ALKUPERÄISILMAUKSET	PELKISTETYT ILMAUKSET
<p>"Ihan tavallista on, että kun oppilas tekee jotain sääntöjen vastaista ja sitä joutuu koulun aikuisten kanssa selvittämään, niin huoltaja tulee lankoja pitkin kiukkuisena siitä, että lapselle on aiheutettu paha mieli. Yhtään ei mietitä sitä, minkä vuoksi lapsi on joutunut puimaan tekosiaan." (116)</p>	<p>Lapsen kertoma on ainoa totuus</p>
<p>"Eräs huoltaja totesi, että antamani matematiikan arvosana on väärin. Lapsen isä oli kuulemma insinööri, joten ei voi olla mitenkään mahdollista, ettei lapsen matematiikan opinnot oikein suju." (102)</p>	<p>Kiristetään parempia arvosanoja</p>
<p>"Vanhempien syytökset on yksi syy, miksi tämä on viimeinen lukuvuoteni opettajana. Ne menevät ihon alle. Siinä kyseenalaistetaan opettaja. Tunnen itseni voimattomaksi ja turvattomaksi, koska takaisin en voi sanoa." (081)</p>	<p>Alan / työpaikan vaihto</p>
<p>"Kouluorganisaation sisällä, jossa opetus ja kasvatustyö pitäisi olla keskiössä, valuu nyt hirmuisesti aikaa tällaisten "häiriö- ja hukassa olevien vanhempien" viestien selvittelyyn." (071)</p>	<p>Opetustyötä häiritsevät muut työt</p>
<p>"Kun lapsen tai nuoren kotiin laitetaan ilmoitus omaisuuden särkemisestä koulussa, josta on myös tehty rikosilmoitus, alkaa oppilaan isä luennoida koulun edustajille ja poliisille, miten synnä "vahinkoon" oli heikot rakenteet. Eli syy on itse asiassa koulun. Vaikka tapauksesta on valvontakameran kuvaa, joka osoittaa syyllisen ja teon tahallisuuden." (057)</p>	<p>Häirikkö huoltajat</p>
<p>"Yksittäisten huoltajien käytös on niin kamalaa, että yöunet menevät ja välillä menee päiviä ahdistuksessa. Kun tekee ympäröityä päiviä ja näkee vaivaa hoitaakseen hommansa enemmän kuin hyvin, on todella loukkaavaa saada palautetta, jossa väitetään, että yrittää tahallisesti pilata lapsen elämän. Oppilaiden takia tuskin koskaan jättäisin alaa. Syy olisi kyllä ehdottomasti aikuisten toiminnassa." (034)</p>	<p>Ei ymmärrystä opetustyöstä eikä työnkuvasta</p>
<p>"Osa vanhemmista on sitä mieltä, että läksyjä ei saisi antaa, jotta lapsen harrastukset eivät häiriinny. Jos opettaja ei tätä ymmärrä, otetaan yhteys rehtoriin." (016)</p>	<p>Mielensäpahoittaja huoltajat</p>
<p>"Olen jäänyt melkein koko lukuvuodeksi sairauslomalle, sillä sain huoltajalta tappouhkauksen. Myös rehtori jäi sairauslomalle. Kieltäydyin enää koskaan opettamasta oppilasta, jonka vanhempi oli uhannut henkeäni. Työterveys puoli minua kaikin tavoin. Vuoden sairausloman jälkeen menin toiseen kouluun töihin." (004)</p>	<p>Väkivallan uhka ja käyttö</p>

Aineiston analyysi noudatti Tuomi & Sarajärvi (2002, 94, 111) teoksessa esitettyä laadullisen tutkimuksen menetelmää. Määritin aluksi aineistosta pääteemat, jotka olivat kiinnostavia. Nämä kiinnostuksen kohteet ohjasivat tutkimuskysymysten asettamista. Aineistoa luin läpi useaan kertaan tehden muistiinpanoja ja merkintöjä. Tämän jälkeen erottelin aineistosta ne asiat, jotka liittyivät tutkimuskysymyksiin ja jätin ylimääräisen pois. Tämän prosessin seurauksena loin pelkistetyt ilmaukset, joista muodostuivat ala- ja pääteemat. Lopuksi laadin yhteenvedon ja siitä nousseet johtopäätökset (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Aineistosta muodostuneet teemat

4 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen mukaan digitaalista kiusaamista harjoitetaan pääsääntöisesti käyttämällä Wilmaa, puhelinta ja sähköpostia. Sopimattomia viestejä lähetetään Wilman ja sähköpostin välityksellä, ja puhelimitse otetaan yhteyttä. Opettajat pitävät usein näitä sopimattomia viestejä ja puheluita kiusaamisena, koska ne ovat toistuvia ja tarkoituksellista häirintää. Yleisemmäksi digitaalisen kiusaamisen muodoksi nousi Wilma-viestit, mikä oli luettavissa useimmista kertomuksista. Todettiin, että Wilman kautta viestittely on helppoa ja nopeaa. Viestinnässä yleiseksi piirteiksi nousi opettajan syyttely, loukkaaminen ja uhkailu. Näitä viestejä opettajat ovat saaneet mihin vuorokauden aikaan tahansa sekä viikonloppuisin.

Tutkimuksen mukaan digitaalisen kiusaamisen taustalla on useita tekijöitä, kuten erilaiset arvot ja kasvatusten menetelmät, huoltajien liiallinen innokkuus ja puuttuminen kouluasioihin sekä huoltajien omat ongelmat. Kiusaamisen pääasiallisiksi lähtökohdiksi nousivat erilaiset kasvatuskäsitykset ja erimielisyydet siitä, mikä on lapsen edun mukaista. Huoltajat saattavat ajatella lapsen oppimisen ja kasvatuksen liittyviin asioihin toisin kuin opettaja. Huoltajien ja opettajien käsitykset siitä, mikä on lapsen edun mukaista, eivät aina ole yhteneväisiä. Nämä näkemuserot voivat aiheuttaa jännitteitä koulun ja kodin välillä. Opettajien havaintojen mukaan huoltajat saattavat tuntea, että opettaja kritisoi heidän kasvatusten menetelmiään.

Aineiston tuloksia käsittelemällä asetettujen tutkimuskysymysten mukaan sekä teemoittain, koska tämä oli mielestäni selkeintä. Asetettujen tutkimuskysymysten myötä aineisto antoi kattavan otannan opettajien saamasta palautteesta ja viestinnän herättämistä ajatuksista. Tuloksissa kuvaan teemoittelussa esille nousseita sisältöjä, vastaten näiden kautta tutkimuskysymyksiin. Lähes kaikissa vastauksissa esiin nousi vahvasti negatiivinen sävy, kuten aiemmin kirjoitin, yleensä helpommin huomautamme negatiivisesti ja positiivinen palaute jää puuttumaan. Kuitenkin aineiston osassa viestejä oli maininta, että yleisesti vain pieni osa huoltajista tuottaa opettajille negatiivisia viestejä, mutta juuri nämä viestit koetaan työllistävinä ja saavat aikaan opettajissa epävarmuutta, joka vaikuttaa työhyvinvointiin ja kokemukseen kiusaamisesta.

4.1 Opettajien ammattitaito kyseenalaistetaan

Isossa osassa (37/126) kirjoituksista huoltajat kyseenalaistivat opettajan ammattitaitoa sekä henkilökohtaisia ominaisuuksia. Tutkimusaineistossa ilmeni, että monet huoltajat arvostelevat opettajia vääristä numeroista. Jotkut huoltajat saattavat painostaa opettajia antamaan perusteettomasti parempia numeroita. Kirjoituksista käy ilmi, että huoltajat eivät aina

ymmärrä opettajan työnkuvaa ja asettavat kohtuuttomia vaatimuksia opetuksen ja käytännön järjestelyjen suhteen unohtaen, että kouluissa opiskelee oman lapsen lisäksi myös muita lapsia. Opettajien turhautuminen on selvästi havaittavissa viesteistä. Jotkut opettajat saattavat jopa miettiä omaa ammattiosaamistaan viestien sisällön perusteella. Tärkeää on muistaa, että opettajan ammattitaito on monitahoinen ja monimutkainen kokonaisuus, joka käsittää paljon enemmän kuin yksittäisen huoltajan tunteenpurkauksen.

”Huoltaja on tullut koululle haukkumaan minut yhteistyökyvyttömimmäksi ja epäpätevimmäksi opettajaksi, jonka tuntee, koska lapsi ei antamiinsa näyttöihin perustuen saanut arvosanaa, jonka huoltaja halusi.” (098)

”Kerran oppilas oli vapaa-ajallaan kolaroinut moponsa toimintakelvottomaksi ja pahoittanut siitä mieltensä. Huoltaja vaati minua korottamaan jo antamaani arvosanaa, jotta lapsi tulisi paremmalle mielelle.” (099)

”Ohjeita ja neuvoja satelee. Unohdetaan, että koulussa on useita satoja oppilaita ja meidän opettajien täytyy huomioida kaikkia tasapuolisesti. Toki iso osa huoltajista ymmärtää oman kasvatusvastuunsa, mutta on myös joukko huoltajia, jotka vaativat erityiskohtelua omalle lapselleen.” (029)

4.2 Lapsi on aina oikeassa

Aineiston kirjoituksista neljännes (29/126) kertoo huoltajien vakaasta uskosta siihen, että oma lapsi on aina oikeassa ja kyseenalaistetaan opettajien selvityksen asiaan liittyen. Huoltajat saattavat olla eri mieltä opettajien kanssa esimerkiksi arvosanoista tai siitä, mitä koulussa on tapahtunut. Osalle huoltajista on vaikea uskoa, että oma lapsi voi käyttäytyä koulussa eri tavoin kuin kotona. Huoltajat eivät usko opettajien viestejä esimerkiksi siitä, mitä koulussa on tapahtunut. Huoltajat saattavat olla herkästi puolustuskanalla, jos asia on vähänkään negatiivinen ja kirjoitettuja viestejä ymmärretään todennäköisemmin väärin. Opettajat ovat hämmästyneitä, miten heidän näkemyksensä sivuutetaan ja uskotaan mieluummin omaa lasta, kuin vaikka useampaa opettajaa ja oppilasta, jotka ovat todistaneet tapahtumaa. Epäasiallisia viestejä kirjoitetaan hyvin matalalla kynnyksellä, kovassa tunnekuohussa mihin vuorokaudenaikaan tahansa.

”Sähköinen viestintä on lisännyt harkitsematonta sanankäyttöä. Pieni osa vanhemmista uskoo sanatarkasti lastensa uskomattomimmatkin tarinat, kerää illan

raivoa ja oksentaa Wilmaan ärtymyksensä aamuyön tunteina. Kun opettaja sitten selvittää juurta jaksaen asian todellisen luonteen, haukut ja oikeudella uhkaamiset kuitataan perisuomalaiseen tyyliin sanomalla ok.” (111)

”Vanhemmat haukkuivat minut epäpäteväksi ja huonoksi opettajaksi, kun annoin heidän pojalleen jälki-istuntoa tupakoinnista koulun alueella. Poika väitti kotona, ettei polta ja vanhemmat uskoivat häntä eivätkä neljää tapausta nähnyttä opettajaa. Puhelimessa vanhempi huusi, ettei meidän poika polta ja piste. Aikoi tehdä valituksen, mistä en kuullut mitään jälkikäteen. Säälin nykyopettajia. Onneksi selvisin eläkkeelle terveenä.” (113)

4.3 Huoltajien häiriökäyttäytyminen

Lähes puolet kaikista (43/126) lehtien kyselyyn vastanneista kertoo kaikenlaisen häiriökäyttäytymisen yleistyneen vuosivuodelta. Tutkimusaineisto paljasti, että useat vastaajat olivat kertoneet kokeneensa huoltajien taholta uhkailua. Uhkaukset liittyivät esimerkiksi oikeudenkäyntiin, rikosilmoitukseen tai valitukseen opettajasta Aluehallintovirastoon. Opettajien kertomusten mukaan jotkut huoltajat olivat myös panneet uhkauksensa täytäntöön. Kirjoituksista käy ilmi kuinka yksittäiset huoltajat saattavat kuormittaa opettajaa ja koko koulua kohtuuttomasti. Yksittäiset uhkaukset, jopa henkeen kohdistuvat, ovat jollekin opettajille lähes arkipäivää.

”Yhden vanhemman takia lukittiin koulun ovet ja järjestettiin vartiointi koulupäivän ajaksi. Toiset vanhemmat ovat lähinnä ärsyttäviä, mutta on niitäkin, joita joutuu pelkäämään.” (005)

”Eräs äiti alkoi pommittaa minua kymmenillä asiattomilla viesteillä, jossa hän haukkui ja solvasi minua. Hän jopa uhkasi tulla meille kotiin miehensä kanssa ”hiukan juttelemaan.” Minut myös piilotettiin opettajanhuoneeseen, kun raivostunut isä etsi minua. Hän oli hermostunut Wilma-viestistä.” (007)

4.4 Kiusaamisen seuraukset

Kuudesosasta kirjoituksia (17/126) kertoo opettajien turhautumisen huoltajien viestittelyyn ja yhteydenpitoon. Jotkut opettajat harkitsevat tai ovat jo siirtyneet muihin ammatteihin ja työtehtäviin. Työpaikan vaihtohaluun vaikuttivat kirjoituksissa sekä työn kuormitus että kiusatuksi joutumisen pelko, jotka molemmat vaikuttivat opettajien työssä jaksamiseen. Tämä kertoo mielestäni viestinnän synkimmän puolen. Opettajien kertomukset kiusaamisesta ovat aiheuttaneet heille sekä fyysisiä että psyykkisiä oireita kuten unettomuutta ja työmotivaation menetystä. Kiusaaminen voi lannistaa opettajia ja heikentää heidän motivaatiotaan työskennellä. Se saattaa johtaa työtehon laskuun ja heikentää opetuksen laatua. Opettajilta menee opetukseen tarkoitettua työaika viestien selvittämiseen, koska yhtä asiaa koskien huoltajalta voi saada jopa toistakymmentä viestiä. Tämä kyseenalaistaa opettajien työn arvostuksen ja hukkaa resurssia täysin epäolennaiseen työhön.

”Vanhempien syytökset on yksi syy, miksi tämä on viimeinen lukuvuoteni opettajana. Ne menevät ihon alle. Siinä kyseenalaistetaan opettaja. Tunnen itseni voimattomaksi ja turvattomaksi, koska takaisin en voi sanoa.” (081)

”Olen kaksi kertaa joutunut jäämään sairauslomalle, kun liiallinen stressi on saattanut autonomisen hermoston toimintakyvyttömäksi, vieden voimat niin käsistä kuin myös jaloista. Toisella kerralla reagoin heti huomattessani hieman stressioireita. Hakeuduin pitkän sairausloman sijaan opintovapaalle ja opiskelin itseni oikeustradenomiksi. Opintoissa tajusin, että Suomen laista voisi olla apua opettajille haasteellisten oppilaiden sekä vanhempien kohtaamiseen.” (083)

”Kouluorganisaation sisällä, jossa opetus ja kasvatustyö pitäisi olla keskiössä, valuu nyt hirmuisesti aikaa tällaisten ”häiriö- ja hukassa olevien vanhempien” viestien selvittelyyn.” (071)

5 Pohdinta

5.1 Tulosten yhteenveto ja pohdinta

Tutkimuksen päämääränä oli selvittää, millaista digitaalista kiusaamista opettajat ovat kokeneet huoltajien taholta sekä millaisia vaikutuksia sillä on ollut. Tutkimustulokset osoittavat, että digitaalinen kiusaaminen on vakava ongelma, joka voi vaikuttaa kielteisesti yksilön henkiseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Opettajiin kohdistunut häirintä aiheutti erilaisia tunteita, sekä fyysisiä että psyykkisiä oireita, merkittävimpinä voimattomuuden ja osaamattomuuden tunteet sekä työuupumukseen viittaavat oireet. Opettajien omakohtaiset kokemukset digitaalisesta kiusaamisesta ovat osoittaneet, että huoltajat käyttävät erilaisia tapoja ja välineitä, kuten asiattomia Wilma-viestejä ja sähköposteja sekä puhelinsoittoja kiusaamisen muotoina.

OAJ:n (2020) opettajille suunnatun kyselyn perusteella opettajan työssä viihtymisen perusta voidaan jakaa kahteen osaan, ammatti-identiteetin ja itsearvostuksen rakentumiseen. Positiivinen vaikutus opettajan työssä viihtyvyyteen on yhteistyön, oppilaiden ja huoltajien arvostuksella ja tuella. Työhyvinvointia heikentävät ulkoisista tekijöistä ovat muun muassa huoltajien arvostuksen puute sekä lisääntynyt työmäärä. Tällä tarkoitan esimerkiksi viestinnän kautta aiheutuvaan lisääntyneeseen työmäärään, joka heikentää opettajan ammatti-identiteettiä. Opettaja saattaa ajatella, että ei ehkä olekaan sopiva ammattiin, kun saa osakseen negatiivista palautetta ja kokee, ettei selviä annetuista työtehtävistä, lisääntyneiden viesteistä johtuvien selvittelyiden myötä. Opettajat siis tarvitsevat arvostusta työhyvinvoinnin lisäämiseksi. Ulkoa tuleva arvostus vaikuttaa työssä viihtyvyyteen sekä positiivisesti että negatiivisesti.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että opettajat ovat kokeneet henkistä kiusaamista huoltajien taholta. Esimerkiksi Hamarus (2012) tutkimuksessa opettajat kokivat henkistä kiusaamista asiattomien Wilma-viestien ja puhelinsoittojen välityksellä. Kauppi ja Pörhölä (2009) tekemässä tutkimuksessa he havaitsivat, että kiusaaminen ilmeni usein opettajan, arvosteluna, leimaamisen ja syyttelynä. Salmen ja Kivivuoren (2009) tutkimuksessa havaittiin, että noin neljännes opettajista oli kokenut loukkaavaa käytöstä huoltajien taholta. Merilän (2019) tutkimus osoittaa, että erityisesti kohtuuton työn kuormittavuus on yhteydessä

sekä työuupumukseen että työpaikan vaihtohalukkuuteen. Tutkimustulokseni olivat samansuuntaisia näiden tutkimusten kanssa, tulokset osoittivat, että huoltajat solvasivat opettajia esimerkiksi haukkumalla ja uhkailemalla heitä ja asettamalla kohtuuttomia vaatimuksia opetustyöhön liittyen.

Opettajat joutuvat usein häirinnän kohteeksi työaikansa ulkopuolella ja yleisillä paikoilla, kuten Kauppi ja Pörhölä (2009, 54) ovat todenneet. Oma tutkimuksesi osoittaa, että opettajat kokevat digitaalista kiusaamista erityisesti työajan ulkopuolella. Kyselytutkimukseen vastanneista suuriosa kertoi, että huoltajat lähettivät heille viestejä ja soittivat usein iltaisin. Erityisesti illalla tulleet yhteydenotot liittyivät usein huoltajien omiin ongelmiin. Opettajat tunsivat, että vapaa-ajalla saadut yhteydenotot loukkasivat heidän yksityisyyttään. Uudistuneiden viestintäkanavien myötä kiusaaminen on laajentunut merkittävästi myös opettajien vapaa-aikaan. Kiusaaminen ei ole enää sidottu työaikaan tai työpaikkaan, vaan sitä voi kohdata missä ja milloin tahansa.

Kiusaaminen on aina yksilön, tässä tutkimuksessa opettajan, yksilöllinen oma kokemus. Jokainen kokee ja tulkitsee kiusaamisen eri tavoin, ja se, mikä yhdelle on kiusaamista, ei välttämättä ole sitä toiselle. Tästä johtuen huoltajat eivät välttämättä aina tiedosta, että heidän käyttäytymisensä voi olla kiusaamista. Tuominen ja Mustonen (2007) artikkelissa todetaan, että aina kiusaaja ei ymmärrä, miltä esimerkiksi näennäisesti harmiton pila toisesta tuntuu. Digitaalisen kiusaamisen taustalla on usein tietämättömyys, koska kaikki eivät välttämättä ymmärrä, mitä verkossa on sallittua ja mitä ei. Digitaalinen viestintä ei tarjoa samaa interaktiivisuutta kuin kasvotusten kädyt keskustelut. Viestit tai puhelut eivät mahdollista ihmisten eleiden tai ilmeiden havaitsemista, mikä voi aiheuttaa väärinkäsityksiä, koska nonverbaalinen viestintä puuttuu. Viestien vastaanottajat saattavat tulkita kiusantekoina sellaisia viestejä, mitkä nonverbaalin viestinnän puutteessa vaikuttavat asiattomilta. Viestit saattavat kuulostaa erilaisilta kasvotusten, kun taas kirjoitettuna ne voivat herättää negatiivisia tunteita.

Ihmisen keho vastaa nopeasti havaitsemiinsa ympäristön uhkiin, mutta niiden tietoiseen tunnistamiseen saattaa kulua aikaa, koska ihmiset tyypillisesti pyrkivät välttämään ikävien asioiden ajattelemista. Tämä johtuu siitä, että ihmisen aivot ovat kehittyneet suojelemaan häntä liialliselta stressiltä ja ahdistukselta. Kiusaaminen on vakava ongelma, joka voi vaikuttaa kielteisesti yksilön henkiseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Joillekin

ihmisille kiusaamisen tunnistaminen on välitöntä, mutta toisille ajatus siitä, että heitä kiusataan, on niin vieras, ettei sitä edes osata epäillä. Kiusaaminen tunnistetaan kiusaamiseksi vasta, kun sen määrä kasvaa, se alkaa heikentää keskittymiskykyä ja sen aiheuttamat oireet muuttuvat niin voimakkaiksi, ettei yksilö pysty enää kiistämään niitä. (Reinboth 2006, 149.)

Huoltajien taholta esiintyvä häirintä ja epäasiallinen käyttäytyminen opettajia kohtaan on vakava ongelma, joka voi vaikuttaa kielteisesti yksilön henkiseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Tämä voi johtaa lyhyelläkin aikavälillä vakaviin terveydellisiin seurauksiin opettajalle, mikä voi johtaa muun muassa oppilaiden oppimisvaikeuksiin. Huoltajat eivät välttämättä ymmärrä tekojensa seurauksia, eivätkä sitä, että heidän toimintansa voi vaikuttaa negatiivisesti myös heidän oman lapsen hyvinvointiin ja koulumenestykseen. (OPH, Epäasialliseen käytökseen puuttuminen kouluissa.)

Opettajien kokemukset ovat tärkeä osa opettajuutta ja voivat vaikuttaa opettajan tapaan työskennellä ja kohdata asioita. Opettajat oppivat kokemuksistaan ja tunteistaan ja siten luovat uusia tapoja kommunikoida huoltajien ja oppilaiden kanssa. Tarinoiden ja kertomusten tutkiminen on luonteva tapa tutkia opettajuutta ja ymmärtää opettajien tapaa toteuttaa työtään. Opettajan opiskelussa itsereflektointi on vahvasti läsnä, ja tämä taito siirtyy myös työelämään. Opettajat ovat motivoituneita kehittämään omaa työtään ja työtapojaan saamansa palautteen perusteella. (Valli & Aaltola 2015, 262.)

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi on haastavaa, sillä yleistettävyyys on harvoin mahdollista. Tämä johtuu laadullisen tutkimuksen ainutkertaisesta luonteesta, jossa keskeistä on ilmiön ymmärtäminen ja sen monimuotoisuuden huomioiminen. Luotettavuutta voidaan arvioida esimerkiksi tarkastelemalla aineiston keruuta ja tutkimusmenetelmiä ja arvioimalla ovatko ne olleet sopivia tutkimuksen ilmiön tutkimiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 140-141.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on hyvä aloittaa miettimällä aihetta. Valitsin tutkimusaiheeksi ”Digitaalinen kiusaaminen – Peruskoulun opettajien kokemuksia huoltajien taholta tulleesta kiusaamisesta” sen ajankohtaisuuden vuoksi. Vaikka tutkimusaiheeni ei ole vielä laajasti tutkittu, olen löytänyt aiempia tutkimuksia, jotka ovat olleet hyödyllisiä omassa

työssäni. Tutkimukseni luotettavuus kasvaa, kun tulkintani saavat vahvistusta muista samankaltaisista tutkimuksista. Tämä viittaa tutkimukseni vahvistumiseen. (Eskola & Suoranta 1998, 213.) Kokemuksellisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa tulee ottaa huomioon prosessin johdonmukaisuus, onko tutkittavan ilmiön, aineiston hankintatavan, teoreettisen lähestymistavan, analyysimenetelmän ja tutkimuksen välillä looginen yhteys (Metsämuuroinen 2006, 202). Tutkittavana ilmiönä oli opettajien kokemus digitaalisesta kiusaamisesta ja sen vaikutuksista. Aineisto koostui Satakunnan Kansan, Ylen, Iltalehden ja Iltä-Sanomien keräämistä yli kahdestasadasta narratiivista. Tutkimusnäkökulmaksi valikoitui fenomenologinen tutkimusperinne, sillä perusajatus oli tutkia opettajia yksilöinä ja heidän kokemusmaailmaansa siten, että yksilö nähdään myös yhteisön jäsenenä. Valitsin analyysimenetelmäksi aineistopohjaisen sisällönanalyysin. Tämän menetelmän avulla tavoitteenani oli esittää tutkimani ilmiö tiivistetyssä ja yleistettävässä muodossa. Tällä menetelmällä sain kerättyä aineiston järjestykseen johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.) Aineistoa voin pitää varsin luotettavana, koska opettajat ovat saaneet anonymisti kertoa omia kokemuksiaan vanhempien kanssa käydyistä viestittelyistä ja keskusteluista. Opettajat satakunnanalueelta sekä kansallisesti ovat vastanneet rehellisesti oman subjektiivisen kokemuksensa mukaisesti siten, että salassapitovelvollisuus on säilynyt.

5.3 Tutkijan rooli

Tutkimuksessa tutkijan rooli luotettavuuden kannalta on merkittävä. Tutkijan tiedot, tausta, mielenkiinto ja ennakkokäsitykset vaikuttavat tutkijan työskentelyyn ja tutkimuksen luotettavuuteen. On tärkeää, että lukija voi ymmärtää tutkijan ja tutkimuksen lähtökohdat saadakseen mahdollisimman hyvän käsityksen tutkimuksesta. (Metsämuuroinen 2006, 198.) Tutkijana laadullisen tutkimuksen avulla saadun tiedon kautta olen kiinnostunut opettajan työstä, eri lähestymistavoista ymmärtää opetusta, kasvatustyötä ja oppimista. Tutkimisessa ja opettamisessa näkyvää vuorovaikutuksellisuutta ja niiden samankaltaisuutta. Molempiin painottuu reflektointi ja itsearviointin merkitys, tutkimuksessani tutkijana haluan oppia ymmärtämään opettajan työn kokonaisvaltaisuutta ja opettajuuden monimuotoisuutta. (Valli & Aaltola 2015, 245-246.) Tutkijana tämän tutkimuksen aihe oli helppo sisäistää omien subjektiivisten kokemusten myötä omassa sijais-opettajan työssäni. Median sekä sosiaalisen median kautta, opettajien työn arvostus nousee monessa keskusteluryhmässä esille usein negatiivisin sävyin. Kun taas OAJ:n (2022) tekemän tutkimuksen mukaan, opettajan työ on arvostettua, mutta

positiivinen palaute ei kantaudu usein opettajalle asti. Onko siis sähköinen viestintä ja digitalisaatio mahdollistanut sen, että negatiivinen palaute tulee opettajalle herkemmin, kuin aiemmin, jolloin opettajaa tavattiin ja kommunikointiin kasvokkain?

5.4 Tutkimuksen hyöty ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimukseni aihe on ajankohtainen ja laajemman tutkimuksen arvoinen. Tutkimuksen hyöty on tuoda näkyväksi kodin ja koulun välisen yhteistyön haasteet ja niiden tunnistaminen. Ilmiön esiintuonti ja tutkiminen edesauttaa digitaalisen kiusaamisen ehkäisyä kouluissa. Tutkimusprosessin aikana olen saanut käsityksen siitä, millaisia haasteita saatan kohdata huoltajien kanssa viestinnässä omalla työurallani. Tutkimukseni on myös auttanut ymmärtämään, kuinka voin mahdollisesti ennakoita ja ehkäistä haastavia tilanteita omalla toiminnallani. Tämä on arvokasta tietoa, joka auttaa minua valmistautumaan tuleviin haasteisiin ja kehittämään tehokkaita strategioita niiden kohtaamiseen. Tutkimukset mahdollistavat sen, että asia tiedostetaan ja ongelmiin voidaan puuttua sekä lisätä tietoisuutta digitaalisen kiusaamisen ongelmasta ja edistää opettajien työturvallisuutta ja oppimisympäristön viihtyisyyttä.

Uudet tutkimusmahdollisuudet ja aineistosta nousseet huomiot, herättävät ajatuksia opettajan työssä jaksamiseen. Tutkimuksen pohjalta on noussut monia uusia kysymyksiä kiusaamisen kokemuksesta, sen määrittelystä ja mittaamisesta sekä siitä, miten opettajan työnkuva on jatkuvassa muutoksessa. Uusissa tutkimuksissa voisi sivuta, onko huoltajien viestiminen opettajalle vanhempien halua vaikuttaa opettajan työhön vai vanhempien halua olla aktiivisina vaikuttajina lastensa opinpolulla?

Lähteet

OMA AINEISTO

Kilpeläinen, K. 2018. Iltalehti. Opettajien karut tarinat vanhempien lähettämistä viesteistä: haukkumista, uhkailua ja syytöksiä - ”Minua on jopa uhattu fyysisellä väkivallalla”. [Viitattu 28.10.2023]. Saatavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201805092200928632>

Kröger, T. 2023. Yle Työelämä. Ei mitään rajaa. [Viitattu 28.10.2023]. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20051968>

Lapinkangas, P. 2022. Ilta-Sanomat. Opettajat lataavat nyt suorat sanat kauhuvanhemmista – juristi-isä vauhdissa joka kevät ja joului. [Viitattu 28.10.2023]. Saatavissa: <https://www.is.fi/perhe/art-2000009241280.html>

Nikka, A. 2022. Satakunnan Kansa. Yli 200 satakuntalaista opettajaa paljastaa kauhukokemuksensa vanhemmista: Lapsi sai jälki-istuntoa, isä uhkasi hakata opettajan – Toinen nipisti opettajaa. [Viitattu 28.10.2023]. Saatavissa: <https://www.satakunnankansa.fi/satakunta/art-2000009230529.html>

MUU AINEISTO

Golnick, T. & Ilves, V. 2021. Opetusalan työolobarometri. OAJ. [Viitattu 19.10.2023]. Saatavissa: https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/oaj_opetusalan_tyoolobarometri_2021.pdf

Eskola, J. & Suonranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Hakalehto-Wainio, S. 2012. Oppilaan oikeudet opetustoimessa. Helsinki: CC Lakimiesliiton kustannus.

- Hakanen, J. 2006. Opettajien työn imu ja työuupumus. Teoksessa M. Perkiö-Mäkelä, N. Nevala & V. Laine (toim.) Hyvä koulu. Helsinki: Työterveyslaitos, 29–42.
- Hamarus, P. 2012. Haukku haavan tekee. Puututaan yhdessä kiusaamiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkinen, H. & Syrjälä, L. 2002. Minussa elää monta tarinaa – kirjoituksia opettajuudesta. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Kauppi, T. 2011. Koulukiusaamista ja kiusaamista koulussa – katsaus vertaisrajat ylittävään kiusaamiseen. Artikkel. Nuorisotutkimus, 29, 45-63.
- Kauppi, T. 2015. Opettaja kiusattuna - Peruskoulun opettajien kokemuksia vertaisrajat ylittävästä kiusaamisesta. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Kauppi, T. & Pörhölä, M. 2009. Harassment Experienced by school teachers from students: a review of the literature. Reproduced whit kind by Peter Lang Publishing
- Kauppi, T. & Pörhölä, M. 2010. Peruskoulun opettajat oppilaidensa kiusaamina: kiusaamisen muodot, kohteena olevat opettajat ja kiusaavat oppilaat. Työelämän tutkimus 8 (2), 131-144. [Viitattu 18.10.2023]. Saatavissa: <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87402/46308>
- Kess, K. & Kähönen, M. 2009. Häirintä työpaikalla – työpaikkakiusaamisen selvittäminen ja siihen puuttuminen. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Kettunen, T. 2007. Uuteen kouluun. Opettajan ja rehtorin työkirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Meriläinen, M. 2019. Peruskoulunopettajien kokema työpaikkakiusaaminen, jaksaminen ja työpaikan vaihtohalukkuus. Työelämän tutkimus 17 (1), 56-73. [Viitattu 27.01.2024]. Saatavissa: <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87108/46035>

- Metsämuuroinen, J. 2006. (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Murto, K. 2022. Hyvinvointia työhön. Blogi. OAJ. [Viitattu 19.10.2023]. Saatavissa: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/blogiartikkelit/OAJ-blogi/2022/tyohyvinvointia-tyohon>
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. 2022. Taloustutkimus selvitti: Opettajien ammatin arvostus on korona-aikana entisestään vahvistunut. [Viitattu 19.10.2023]. Saatavissa: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2022/taloustutkimus-selvitti-opettajien-ammatin-arvostus-on-korona-aikana-entisestaan-vahvistunut-tulevaisuuksia/>
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. 2021. Kysely opettajan ammatista. ”Opettajien on syytä olla ylpeitä osaamisestaan ja työn tuloksista” [Viitattu 02.01.2024]. Saatavissa: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/opettajan-ammatti-kysely/>
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. 2021. Verkkokysely alanvaihto. [Viitattu 19.10.2023]. Saatavissa: <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/alanvaihtokysely-09-21/>
- Opetushallitus. Epäasialliseen käytökseen puuttuminen kouluissa. [Viitattu 02.01.2024]. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/epaasialliseen-kaytokseen-puuttuminen-kouluissa>
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus Oy.
- Reinboth, C. 2006. Tunnista ja torju työpaikkakiusaaminen. Helsinki: Yrityskirjat Oy.
- Saarikoski, H. 2006. Kateus, juoru, kiusaaminen: esseitä henkisestä yhteisöväkivallasta. Helsinki: Nemo.

- Salmi, V. & Kivivuori, J. 2009. Opettajiin kohdistuva häirintä ja väkivalta. Verkkokatsauksia 10/2009. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. [Viitattu 18.10.2023]. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/items/b16ffeaf-d126-4d5c-a9d8-5c09e1f772f5>
- TTK. Työturvallisuuskeskus. Häirintä ja epäasiallinen kohtelu. [Viitattu 18.10.2023]. Saatavissa: <http://www.ttk.fi/index.phtml?s=135>
- TTK Työturvallisuuskeskus. 1/2010. Työväkivallan Riskiammatit. Raporttisarja. [Viitattu 19.10.2023]. Saatavissa: [tyovakivallan_riskiammatit_raportti_1_2010_ttk.pdf](http://www.superliitto.fi/tyovakivallan_riskiammatit_raportti_1_2010_ttk.pdf) (superliitto.fi)
- TTK. Työturvallisuuskeskus. Työyhteisö. [Viitattu 18.10.2023]. Saatavissa: [http://www.ttk.fi/asiantuntija-_ja_toimistotyoyoyhteiso C](http://www.ttk.fi/asiantuntija-_ja_toimistotyoyoyhteiso_C)
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuominen, Suvi & Mustonen, Anu 2007. Tunteella ja järjellä nettiin. Internetissä tarvitaan uudenlaisia mediataitoja. Teoksessa H. Kynäslahti, R. Kupiainen, ja M. Lehtonen. (toim.) Näkökulmia mediakasvatukseen. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007. Helsinki. 137–150. [Viitattu 03.01.2024] Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf>
- Työsuojeluhallinto. [Viitattu 18.10.2023]. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/hakutulokset?q=h%C3%A4irint%C3%A4+ja+kiusaaminen+ty%C3%B6paikalla>
- Työterveyslaitos. Työhyvinvointi ja työkyky. [viitattu 20.10.2023]. Saatavissa: <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky>
- Valli, R & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vuorela, A. 2015. Väitös: Opettajiä kiusaavat sekä oppilaat että vanhemmat. [Viitattu 18.10.2023]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7985300>

Wilma pähkinänkuoressa - Tämä on Wilma. [Viitattu 19.10.2023]. Saatavissa:

<https://www.wilma.fi/mika-on-wilma-jarjestelma/>

Liitteet

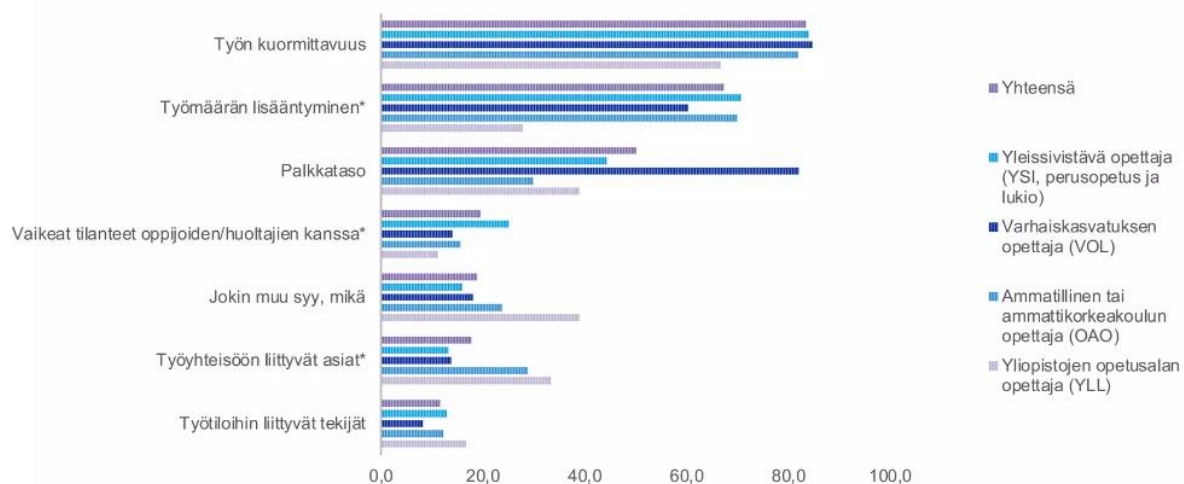
Liite 1. Toistuvat kiusaamisen kokemukset

	varhais- kasvatus	perus- koulu	lukio	ammattillinen oppilaitos	ammatti- korkeakoulu	yliopisto	2021	2019	2017
oppilaiden/opiskeli- joiden taholta	11	21	9	12	5	3	13	8	6
huoltajien taholta	10	18	5	3	0	0	9	4	3
työtovereiden taholta	17	5	9	13	13	13	10	8	11
esihenkilön taholta	9	7	6	6	10	9	7	8	8
johdon taholta	3	3	3	6	7	4	4	5	4
muu taho	3	2	0	2	2	2	2	2	2
epäasiallista koh- telua/kiusaamista kokeneet yhteensä	32	37	19	30	23	20	30	25	22

Toistuvat kiusaamisen kokemukset viimeisen 12 kuukauden aikana sekä keskiarvo vuosina 2021, 2019 ja 2017 (Golnick & Ilves 2021, 18).

Liite 2. Syyt alanvaihdolle

Mikä on keskeisin syy sille, että olet harkinnut alanvaihtoa? Opettajaryhmäkohtaiset vastaukset

*) tilastollisesti erittäin merkittävä ero opettajaryhmien välillä

Keskeisimmät syyt alanvaihdolle (OAJ, alanvaihtokysely 2021).

Liite 3. Itsearviointi

Tutkimukseni käsittelee opettajien kokemaa digitaalista kiusaamista ja sen vaikutusta työssä jaksamiseen. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä digitaalinen viestintä on lisääntynyt ja madaltanut kynnystä häiritsevän käytöksen ilmenemiseen. Tutkimusaineisto antaa äänen opettajille, jotka ovat kokeneet digitaalista kiusaamista. Analyysimenetelmä on sopiva tutkimuksen luonteeseen ja aineiston laatuun. Tutkimuksen tulokset ovat selkeitä ja relevantteja.

Olen erityisen tyytyväinen aiheen valintaan ja rajaamiseen, aineiston keräämiseen ja analysointiin sekä tulosten tulkintaan ja johtopäätösten tekemiseen. Työtä voisi parantaa aineistoa laajentamalla ja monipuolistamalla, huoltajien näkökulmaa tarkastelemalla ja tulosten yleistämisen mahdollisuuksia arvioimalla.

Törmäsin aluksi ongelmiin aineiston rajaamisessa, analyysimenetelmän valinnassa ja tulosten tulkinnassa. Ratkaisin nämä ongelmat keskustelemalla ohjaavan opettajan kanssa, lukemalla alan kirjallisuutta sekä lopullisessa raportissa sisäistämällä ohjaajan sekä opponentin palautteen huolellisesti. Sain palauteseminaarissa hyvin ohjeita ja neuvoja aineiston selkeämpään analysointiin ja johtopäätösten muotoiluun.

Kokonaisuutena tutkimukseni on mielestäni hyvin suunniteltu ja toteutettu. Se tarjoaa arvokasta tietoa opettajien kokemuksista digitaalisesta kiusaamisesta ja tuloksia voidaan hyödyntää opettajien työhyvinvoinnin parantamiseen ja digitaalisen kiusaamisen ehkäisyyn.

Opin tästä tutkimuksesta paljon digitaalisesta kiusaamisesta ja sen vaikutuksista opettajien työhyvinvointiin sekä laadullisen tutkimuksen tekemisestä ja analyysin tulkinnasta.

Tulevaisuudessa olen kiinnostunut jatkamaan tutkimusta digitaalisesta kiusaamisesta ja sen ehkäisystä sekä muista opettajien työhön liittyvistä haasteista.

Annan itselleni arvosanan kiitettävä. Arvosana perustuu tutkimuksen vahvuuksiin ja heikkouksiin. Tutkimus on hyvin suunniteltu ja toteutettu, mutta siinä on myös parannettavaa.

Toivoisin ohjaavalta opettajalta palautetta aineiston analyysistä ja tulkinnasta, tutkimuksen tulosten hyödyntämisestä ja opponointisuorituksestani. Lisäksi toivoisin palautetta

tutkimuksen rakenteesta ja selkeydestä, kielestä ja tyylistä sekä lähdeviittausten oikeellisuudesta. Aihe on erittäin tärkeä sekä opettajien työhyvinvoinnin että koko koulutusjärjestelmän kannalta.